

יש ברייתא שלמדה את הפסוקים בהסבת הבן ויש ברייתא שלמדה את הפסוקים בהסבת הבעל, הברייתא של הסבת הבן: שכתוב ולא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה ומדובר בהסבת הבן ולא בהסבת הבעל שכבר לומדים מהפסוק ולא תסוב נחלה ממטה למטה אחר, וא"כ הפסוק ולא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה מדבר בהסבת הבן.

דף קיג ויש ברייתא שלא תסוב נחלה ממטה אל מטה אחר מדבר בהסבת הבעל שהסבת הבן לומדים מהפסוק ולא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה, ולשני הברייתות הפסוק ממטה אל מטה אחר מדבר בהסבת הבעל, וסימן אמר בשם רבה בר רב שילא שבפסוק כתוב איש, אך קשה שבשני הפסוקים כתוב איש, אמר ר"נ בר יצחק שכתוב ידבקו, אך קשה שבשני הפסוקים כתוב ידבקו ורבה אומר שבפסוק מטה למטה אחר כתוב ידבקו מטות, ורב אשי מדייק ממה שכתוב ממטה למטה אחר וכן לא נקרא אחר.

ר' אבהו אמר בשם ר' יוחנן בשם ר' ינאי בשם רבי ויש מטיס בשם ר' יהושע בן קרחה מנין שהבעל לא נוטל בראוי ככמוחזק שכתוב ושגוב הוליד את יאיר ויהי לו עשרים ושלוש ערים בארץ הגלעד מנין היה ליאיר שלא היה לשגוב אלא שהוא נשא אשה שמתה בחיי מורישה וכשמתו מורישיה ירשה יאיר, ועוד פסוק שאלעזר בן אהרן נקבר בגבעת פנחס בנו ומנין היה לפנחס שלא היה לאלעזר אלא שאשת אלעזר מתה בחיי מורישיה וכשמתו מורישיה ירשה פנחס וצריך פסוק נוסף שאם היה כתוב רק פסוק אחד היינו אומרים שיאיר ירש את אשתו ולא ששגוב ירש, אך עדיין ניתן לומר שפנחס קיבל מדין שדה חרם לכן כתוב בנו ללמד שהוא קיבל בתורת נחלה שראויה לאלעזר וירשה בנו.

המשנה אמרה בנחלים ולא מנחלים בני אחות, ויש לדייק שלא בנות אחות, ואמר רב ששת שהנ"מ היא לקדם.

רב שמואל בר רב יצחק שנה לפני רב הונא שכתוב וירש אותה להקיש ירושה ראשונה לשניה שכמו שבירושא ראשונה של אב הבן קודם לבת כך בכל ירושות הבן קודם לבת.

רבה בר חנינא דרש לפני ר"ג בפסוק והיה ביום הנחילו את בניו שרק ביום מפילים נחלה ולא בלילה, ומקשה אביי שא"כ רק כשנפטר ביום ירשוהו בניו ואם ימות בלילה לא ירשוהו בניו אך אולי כוונתך לדין של נחלות כמו ששנינו בפסוק והיתה לבני ישראל לחוקת משפט שכל הפרשה מדברת על דין כמו שאמר רב יהודה שאם נכנסו שלושה לבקר חולה אם רצו כותבים עדותם על הנחלה ואם רצו עושים דין אך אם היו שנים הם רק כותבים ואינם עושים דין, ואמר רב חסדא שכל זה כשבאו ביום,

דף קיד אך אם באו בלילה גם כשהם שלושה כותבים ואינם עושים דין כי הם כעדים ואין עד נעשה דיין, אמר רבה בר חנינא שאכן הוא התכוון כדברי הברייתא הזו.

לרבה בקנין על מתנה יכול לחזור כל זמן שיושבים ולרב יוסף יכול לחזור כל עוד עוסקים באותו ענין, אמר רב יוסף שמסתבר כדברי כמו שאמר רב יהודה שכשנכנסו שלושה לבקר חולה רצו כותבים רצו עושים דין ואם נאמר שיכול לחזור מהמתנה כל עוד שיושבים א"כ איך הם יכולים לכתוב הרי הוא עדיין יכול לחזור בו, ורב אשי אמר שכשאמר שמועה זו לפני רב כהנא הוא אמר שזה קשה גם לדברי רב יוסף שיכול לחזור בו כשהם עוסקים באותו ענין אלא ודאי מדובר שעברו מענין לענין **עמוד ב** א"כ גם לרבה ניתן לבאר שקמו וישבו שוב ואז הוא לא יכול לחזור בו, והלכה כרב יוסף וכן בקונה שדה שהמוכר יכול להעלותה כנכסי בר מריון, וכן לגבי האומר לאשתו נכסי לך ולבנך שאמר רב יוסף שקנתה מחצה.

יש להקשות מדוע אומרת המשנה האשה את בנה הרי כבר כתוב האיש את אמו והאיש את אשתו, ויש לומר שהמשנה רצתה לדמות אשה את בנה כמו אשה את בעלה שאין הבעל יורש את אשתו בקבר כך כשהבן יורש את אמו אינו יורש בקבר להנחיל לאחיו מהאב.

ר' יוחנן אומר בשם ר' יהודה בן ר"ש שמדאורייתא אב יורש את בנו ואשה יורשת את בנה שכתוב מטות ומקישים מטה אם למטה האב וכמו שאב יורש את בנו כך אם יורשת את בנה,

דף קטו ור' יוחנן הקשה שהמשנה אומרת להדיא אשה את בנה אשה את בעלה ואחי האם מנחלים ולא נחלים, אמר לו ר' יהודה שאינו יודע מי התנא ששנה את משנתנו, ואין לומר שהיא כדעת ר' זכריה בן הקצב שלא דרש מטות כי המשנה אומרת בני אחות ודייקנו לעיל בני אחות ולא בנות אחות וביאר רב ששת שבני האחיות קודמים ולר' זכריה אינם קודמים כי הוא סובר שבן ובת שוים בנכסי האם, ויש להקשות בדעת התנא של משנתנו שאם דורשים מטות א"כ אשה תירש את בנה ואם לא דורשים מטות מנין שבן קודם לבת בנכסי האם ויש לומר שבאמת הוא דורש מטות ומה שאם אינה יורשת לומדים מהפסוק וכל

בת יורשת נחלה שהיא יורשת מאמה אך אינה מורשת משני מטות כיון שהיא יורשת רק מאביה ולא מבנה.

משנה סדר הנחלות הוא: איש כי ימות ובן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו הבן קודם לבת ואף יוצאי יריכו קודמים לבת, בת קודמת לאחים ויוצאי יריכה קודמים לאחים, אחים קודמים לאחי האב ויוצאי יריכם קודמים לאחי האב, והכלל הוא שכל הקודם בנחלה יוצאי יריכו קודמים והאב קודם לכל יוצאי יריכו. **גמרא** שנו בברייתא שכתוב בפסוק בן אין לי אלא בן בן הבן או בת הבן או בן בת הבן מנין תלמוד לומר אין לו שיש לעיין עליו, וכשכתוב בת אין לי אלא בת בת הבת ובן הבת ובת בן הבת מנין, תלמוד לומר אין לו שיש לעיין עליו **עמוד ב** והנחלה ממשמשת והולכת עד ראובן ומה שלא כתוב עד יעקב אמר אביי שיש קבלה שהשבט לא כלה.

רב הונא אומר בשם רב שהאומר תירש בת עם בן הבן אפילו הוא נשיא בישראל לא שומעים לו כי זה מעשה צדוקים כמו ששנינו במגילת תענית שכו"ד טבת הוא היום ששבו לדיננו שהצדוקים אמרו שבת יורשת עם בת הבן ואמר להם רבן יוחנן בן זכאי מנין לכם ולא היה אדם שהשיב לו מלבד זקן אחד שפטפט כנגדו שאם בת בנו שבאה מכח בנו יורשת ק"ו שבת שבאה מכוחו שתירש, וקרא עליו רבן יוחנן את הפסוק אלה בני צבעון ואיה וענה ולומדים מכאן שצבעון בא על אמו וכתוב אלה בני צבעון ואיה וענה ולומדים מכאן שצבעון בא על אמו והוליד את ענה, אך קשה שנאמר שהיו שני ענה ורבה אמר שהוא אומר דבר שאפילו שבור המלך שזה כינוי לשמואל לא אמרו, וללישנא בתרא רב פפא אמר שהוא אמר דבר שאף שבור המלך שהוא רבה לא אמר שכתוב בפסוק הוא ענה הכוונה ענה שנזכר לעיל, אמר לו הזקן בכך אתה פוטריני, אמר ר' יוחנן שוטה

דף קטז שלא תהא תורה שלמה שלנו כשיחה בטלה שלכם שיש לפרוך את הק"ו שלך שבת בנו יפה כוחה במקום האחים ואילו בתו הורע כוחה במקום אחיה ונצחו את הצדוקים ועשו אותו יו"ט.

כתוב בענין פלגש בגבעה ויאמרו ירושת פלטה לבנימין ולא ימחה שבט מישראל ואמר ר' יצחק תלמיד ר' אמי שהתנו על שבט בנימין שבת הבן לא תירש עם האחים והאחים ירשו את נכסי המת ולא בתו. **ר' יוחנן** אמר בשם רשב"י שמי שלא מניח בן ליורשו הקב"ה מלא עליו עברה שכתוב כאן והעברתם וכתוב יום עברה היום ההוא.

נחלקו ר' יוחנן וריב"ל בפסוק אשר אין חליפות למו ולא יראו אלוקים אם זה נאמר על מי שלא הניח בן או על מי שלא הניח תלמיד, ולכאורה מסתבר שר' יוחנן הוא שאמר תלמיד כי הוא היה מנחם אבלים ואומר להם זה העצם של בני העשירי, וא"כ ריב"ל הוא שאומר שהפסוק מדבר על מי שלא הניח בן, אך קשה שריב"ל לא הלך לניחום אבלים מלבד על מי שנפטר בלי בנים, שכתוב בכה בכה להולך ורב יהודה אמר בשם רב שזה מדבר על ההולך בלי בן זכר, אלא צ"ל שריב"ל הוא שאמר בפסוק הנ"ל שהוא מדבר על ההולך בלי תלמיד וא"כ ר' יוחנן הוא שאמר שזה על מי שלא הניח בן אך קשה כדלעיל איך ר' יוחנן ניחם אבלים, אלא יש לומר שמי שאמר שהפסוק הנ"ל מדבר על מי שלא הניח בן זה רבו של ר' יוחנן אך הוא לא סובר כך.

ר' פנחס בר חמא דרש בפסוק והדד שמע במצרים כי שכב דוד עם אבותיו וכי מת יואב שר הצבא מדוע בדוד כתוב שכב וכיוצא בכתוב מת אלא שדוד הניח בן ויוצא לא הניח בן, ויש להקשות שכתוב מבני יואב עובדיה בן יחיאל, אלא יש לומר שדוד הניח בן כמותו ויוצא לא הניח בן כמותו.

עוד דרש ר' פנחס בר חמא שקשה עניות בתוך ביתו של אדם יותר מחמישים מכות שכתוב באיוב חנוני חנוני אתם רעי כי יד אלוך נגעה בי, ואמרו לו חברייו השמר אל תפן אל און כי על זה בחרת מעוני.

עוד דרש ר' פנחס בר חמא שמי שיש לו חולה בתוך ביתו ילך לחכם שיבקש עליו רחמים שכתוב חמת מלך מלאכי מוות ואיש חכם יכפרנה.

רמי בר חמא מסתפק מי קודם בנכסי המת האם אבי האב או אחי האב כגון אברהם וישמעאל בנכסי עשו ורבה הוכיח מדברי המשנה שהאב קודם לכל יוצאי יריכו **עמוד ב** ומה שרמי בר חמא לא פשט משם שאגב חריפותו שהיה עסוק בשאלה אחרת הוא לא עיין בזה כראוי, שהוא הסתפק על אבי האב ואחיו מי קודם כגון אברהם ויעקב בנכסי עשו, ורבה רצה להוכיח מהמשנה שהאב קודם לכל יוצאי יריכו, אך רמי בר חמא סובר שהכוונה ליוצאי יריכו שלו ולא יוצאי יריכו של בנו וכך מסתבר מדברי המשנה שכתוב זה הכלל כל הקודם בנחלה יוצאי יריכו קודמים ואם יצחק היה חי הוא היה קודם ליעקב אך עכשיו שיצחק אינו חי יעקב קודם לאברהם.

משנה בנות צלפחד נטלו ג' חלקים בנחלת א"י חלק אביהם שהיה מיוצאי מצרים וחלקו עם אחיו בנכסי חפר ועוד שהוא היה בכור שנטול שני חלקים.